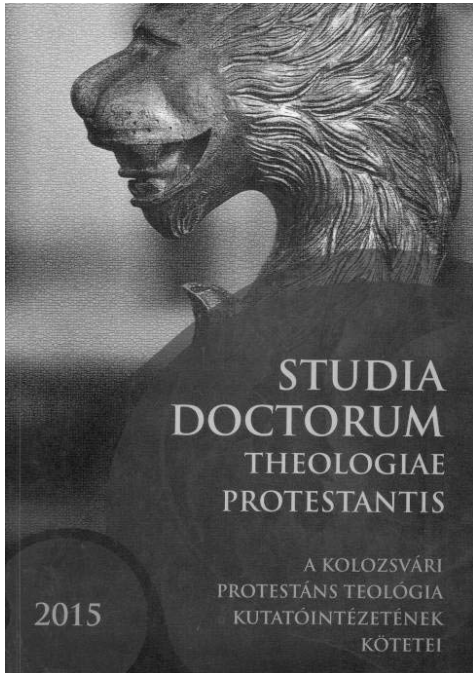

Studia Doctorum Theologiae Protestantis.

A Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet Kötetei. VI. évfolyam. 2015/I.
Kiadja a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet. Szerk. dr. Adorjáni Zoltán
Kolozsvár, 2015. ISSN 2069 – 0991. 248 old.

A *Studia* sorozat 2015. évi kötete új grafikai képet kapott borítójára. Lássuk hát, mit rejt az újszerű könyvborító.

Czire Szabolcs: *Ne arassatok ott, ahol nem vetettek! A minák, illetve talentumok példázatának társadalomtudományi olvasata.* A szerző a szinoptikus evangéliumokból ismert egy-egy példázat (Mt 25,14–30; Lk 19,12b–27) hagyományos értelmezésének ellentmondásaira hívja fel a figyelmet. Hogy mennyire eltérőek a magyarázatok, arra fény vetít Euszebiosz történetírónak az a feldolgozása, amelyet *Egyház történet* című munkájában közöl az úgynevezett *Nazarénus evangélium* vonatkozó lókusáról. Ebben a példázat erkölcsi kitekin-

tést nyer, miután a harmadik szolga kicsapongásra költötte a reá bízott vagyონrészt. A dolgozat értelmezéstörténetet nyújt az ősegyháztól napjainkig, és felhasználja Kozma Zsolt *Jézus Krisztus példázatai* című monográfiáját is. A hagyományos, vagyis az eszkatológiai és parúziaváró, illetve jutalmazó és kárhóztató magyarázatok helyében Czire Szabolcs már a Lk 19,25-ben hangot nyerő megbotránkozást tekinti kifejtés alapkövének: Miként kap jutalmat az, akinek amúgy is van 10 minája? Való igaz, hogy az allegorizáló magyarázatok zsákutcába torokollhatnak, s így a galileai földművesek előtt megbotránkozató lehetett a megfeszített munkát nem igénylő, kamatos nyereségre történő ráhajtás. Kérdés viszont, hogy a dolgozat adta értelmezés vajon nem megüresíti-e meg a példázatban megjelenített nemes úr szuverenitását.

Papp György: *Hit és törvény viszonya a Gal 2,15–4,7-ben.* Bár a cikk összefoglaló mondata sűrítve tartalmazza az eljárást és az értékelést, mégis alapos és széles körű exegézis segítségével láttatja a hit elsőbbségét a cselekedetekkel szemben, illetve az evangélium felsőbbrendűségét a törvényhez viszonyítva. A bevezetéstani előzmények után öt egymásba kapcsolódó perikópa elemzését, tárgyalását és értékelését találjuk a dolgozatban a szerző által javasolt felosztásban (2,15–31; 3,2–5; 3,6–18; 3,19–24;

3,25–4,7) és gazdag irodalom bevonásával. A behatárolás nem légmentes, hiszen a Gal 5. üzenetére is történik utalás, ahol a Lélek gyümölcseinek teljessége leoldja az ember válláról a törvény terhét. Érdeemes lett volna az evangélium kifejezést is kibontani. (A tanulmányban gyakran megemlíti ezt, és egyik esetben úgy értelmezi, mint amely a hit megfelelője.)

Kállay Dezső: *Isten integritása és a keresztyén integritás. Hebes magatartás a Jakab levele szerint, különös tekintettel a Jak 1,2–18-ra.* A Romániai Biblikusok Szövetségének 2015 februárjában tartott szimpóziumán elhangzott előadás szerkesztett változata a Jakab levelének protokollumához (1,1) kapcsolódó szakaszban látja megjelenni az irat egészének üzenetét: az ember tökéletessége az Isten tökéletességéből ered. A lényeg megragadásához Kállay Dezső az integritás kifejezés használatát tartja alkalmasabbnak. Ennek ugyanis összetettebb jelentéstartalma van, mivel magában hordozza a tökéletesség, teljesség és épség képzetét. Az embert érő kísértés olyan esemény, amely éppen ezt az integritást kezdi ki, viszont mégis a megerősödést szolgálja, amennyiben az ember legyőzi azt. Ebben a folyamatban az ember Isten hibátlan és hiány nélküli ajándékaival élhet, de nem öncélúan, hanem Isten új teremtésének zsengejeként a bűnösök megtérését munkálhatja.

Geréb Zsolt: *A keresztyének társadalmi felelőssége az 1Pt 2,11–17 alapján.* Ebben a tanulmányban a Péter apostol nevét viselő első levél tetemes részét kitevő házi táblák első szakaszának vizsgálatát találjuk. Geréb Zsolt úgy foglalja össze az előző verseket,

hogy azok a tanítványok önazonosságát hordozzák kijelentő módban. Erre következik a felszólító mód: milyennek kell lenniük, hogyan kell viselniük magukat a magánélet és a közösség szintjén és az állam irányában? A tisztességes életvitel nem öncél, hanem missziói kitekintést kap. A szöveg exegézise során újra és újra kitekintés történik a többi apostoli iratra is.

Koppándi Botond: *Az unitárius homiletika irodalma 1861–1918 között.* Ez a tanulmány magyar unitárius homiletika egyik gyűjteményét, szorosabb értelemben annak homíliai természetét ismerteti, és kitekint a liturgika és az eükhétika irodalmi tárára is. Egész sor kiadványt ismertet, amely vagy egyetlen lelkész nevéhez kötődik, vagy pedig több igehirdetőnek, egyházi tisztségviselőnek és lapszerkesztő lelkésznek prédikációit tartalmazzák. A neves igehirdetők (például Kriza János, Ferencz József, Derzsi Károly) beszédei élén valójában a kiadványok előszava fogalmaz meg homiletikai elveket. A tanulmány szerzőjét sajátos szempont vezette a címben feltüntetett időszak kiválasztásában, ugyanis az 1848–49-es szabadságharc utáni püspökválasztási tilalom feloldási évét teszi meg kiindulási időpontnak, amikor is Kriza János kolozsvári lelkész-tanárt emelik erre a tisztségre. A záró időhatár pedig az első „világégés” lezárásának esztendeje, amikor Koppándi Botond szavai szerint kettétört a 19. században tapasztalt optimizmus.

Kiss Jenő: *Kire néz a lelkigondozás, és mi a célja? A szerző Karl Barth segítségével keresi a választ (Kirchliche Dogmatik, III/2.)* a címben felvetett kérdésre. Szentírásbeli hivatkozásai az

1Móz 1–11. fejezetekre szorítkoznak. A lelkigondozás címzettjét egyformán megtalálja a Krisztusban közösségre talált keresztyénben és a népegyház tagjában, valamint a szekularizált és humánus emberben. Karl Barth nyomán az a meggyőződés vezeti, hogy a bűneset miatt az ember nem veszített el mindent, ami az emberiséget teszi. Hiszen még ha hatalmas is a bűn, az mégsem tud megsemmisítő rést törni a teremtés rendjén: aki ember, az okvetlenül a társas ember. Így a humanitás annyi mint találkozásban megvalósuló lét, és a lelkigondozás ennek az összetettségében folyik. A szerző a segítségben látja a lelkigondozás célját.

Somfalvi Edit: *Jónás történetének alkalmazhatósága a lelkigondozásban*. A héber kánon ötödik kisprófétájának könyvét Somfalvi Edit egészen rendhagyó szempontból vizsgálja: milyen támpontokat kínálhat ez a lelkigondozáshoz. Alapgondolata, amelyet a felvezetésben ismertet, vitán felül áll: Jónás alakja kiváló azonosulási lehetőséget kínál a mai olvasó számára is. Arra ösztönözheti a lelkigondozásra szoruló személyt, hogy ő maga jöjjön rá, vagy döbbenjen rá arra, hogy mit kellett volna tennie, vagy éppen elhagynia. A tanulmány négy fejezetből áll. A bevezetéstani, a könyv struktúráját, valamint műfaját tárgyaló három fejezet után a 4. fejezet széles ívben bontja ki, hogy mit nyújthat Jónás könyve a lelkigondozói munka számára.

Kurta József Tibor: *Közvetett forrásokból ismert graduálok és énekeskönyvek Erdélyben*. A graduál a középkori gregorián liturgia anyanyelvű lecsapódása, és ennek éneklése nem öröklődött

át a késői nemzedékekre. Istentiszteleti használatát az orgonahang kísérete dicséreténekklés váltotta fel fokozatosan a 18. század folyamán. Így aztán meg is semmisült a kézzel írt és másolt, valamint a nyomtatott énekgyűjtemények túlnyomó többsége. De hasonló sorsra jutott számos graduál jellegű énekeskönyv is. Kurta József-Tibor a régi korok jegyzőkönyveiben, könyvjegyzékeiben, leltárnaplók lajstromában felbukkanó énekgyűjtemények számbavételére vállalkozott. Külön kezeli a közvetve ismert nyomtatott kiadványokat, illetve a kéziratos énekeskönyveket. Eltűnésük okát nem csupán az éneklési szokások megváltozásában látja, hanem a tárgyi örökség iránti gondatlan viszonyulásnak is tulajdonítja.

Simon János: *Van-e bűn ma, s ha igen, hol?* Hogyan tudjon hinni, illetve miként éljen szent életet az ember, ha közben evilági? Ezekkel a kérdésekkel indul a tanulmány, amely Dietrich Bonhoeffer egyik börtönlevelét idézi, és annak a kérdésnek megfejtésére törekszik, hogy mit tart a posztmodern bűnnek. A kulcs a szerző saját meghatározása lesz a posztmodernről. Eszerint a posztmodern kapcsolópont keresését jelenti a modern és a bizonytalan jövő között. Bűn pedig ott van, ahol van hit, tehát ott, ahol az ember tudomást vesz a maga rendeltetéséről, vagyis arról, hogy kinek, illetve minek kell megfelelnie. Csakhogy az egyes kultúrák eltérő besorolásokat tükröznek. A szerző Paul Ricœur, Stanley J. Grenz, G. van den Brink és C. van der Kooi eredményeire hivatkozik.

Pásztori-Kupán István: *Restitutio ad institutionem*. Ez a történelmi kitekintés

sű tanulmány üdítően hat jelen idők fárasztó és elkésérítő restitúciós huzavonái ismeretében, ugyanis felfedi, hogy Nagy Konstantin opportunistá felismerésből szüntette be birodalmában a keresztyén egyház üldözését. Eljutott arra a belátásra, hogy birodalma területén mekkora összetartó erőt jelentenek a keresztyén gyülekezetek. A szerző rávilágít azokra a buktatókra is, amelyek az egyház útjába kerültek a császári „békejobb” elfogadásával. Viszont nem ezekre összpontosít, hanem a milánói ediktum (Kr. u. 313) egyik különleges rendelkezésére. Ez a keresztyén egyént, illetve közösségeket korábban ért vagyoni természetű megrovódítások és elkobzások helyrehozatalát írta elő, mi több, meg is határozza a törvény végrehajtásának, illetve a kárpótlás metodológiáját is. Adva lévén a történelmi párhuzam a mai erdélyi állapotokkal, a cikk szerzője nem takarékoskodik a hatalom gyakorlóinak szánt bírálatok tekintetében.

Visky S. Béla: *Paul Ricœur, avagy a megbocsátás mint himnusz a magasban*. Ha létezik boldog emlékezés, akkor boldog felejtésnek is kell léteznie; és ha van művészete az emlékezésnek, akkor annak a felejtés művészete felel meg. A szerző az emlékezés és a felejtés küzdőterén jeleskedő gondolkodók felvonultatásában mélyed el, és ezek közül a 20. század és az ezredforduló európai gondolkodóira tekint, akiknek problémafelvetései és megoldásai olykor kibékíthetetlenül feszülnek egymásnak. A történelemben és az egyének életében ható vétek olykor feneketlenül aljas, és így megalapozottan hívja ki a helyrehozhatatlan, elvülhetetlen és visszavonhatatlan, az-

az megbocsáthatatlan minősítést, és így a feledésnek semmi helye, létjoga nem marad. A gubanc feloldása a megbocsátás, amelyet a tanulmány szerzője, Paul Ricœur *La memoire, l'histoire, l'oubli* (Paris, 2000) című könyvének elemzésével hoz felszínre.

Rezi Elek: *A szervátültetés etikai vetületei*. Az a tanulmány a létfontosságú szervek adományozásának, illetve kiemelésének és beültetésének erkölcsi kérdéseivel ismertet meg. Rezi Elek ennek előnyeit igyekszik kiemelni, hiszen az orvostudomány ez által jut új tapasztalatokhoz, és így fejlődik az értékrend, az etikai érzék, de leginkább a felgyógyult egyén gazdagodik vele, mert rajta már sem gyógyszer, sem egyéb gyógymód nem segíthetett. A tanulmány sorra veszi a szervátültetéssel járó műtét, illetve műtetsorozat emberi tényezőit, s első helyen a szervet befogadó személyhez kapcsolódó kérdéseket. A sikeres beavatkozás hála és az orvosok által elrendelt életfolytatásra kötelezi a befogadót. Az adományozó személyét tekintve több szempont is érvényesül, hiszen gyakran fordul elő, hogy agyhalott ember egyik szervét, illetve esetenként szerveit emelik ki. A tanulmány a szervátültetést végző szakemberekkel kapcsolatos elvárások, irányelvek halmazának körszemléjével zárul, és megemlíti a „nyomasztó szervhiány” kérdését.

Buzogány Dezső: *Bethlen Gábor és a vallási türelem*. Ez az olvasmányos esszé a „nagy fejedelem” valláspolitikáját taglalja, amelyet két adottság határozott meg. Az egyik az Erdélyben már a 16. század folyamán kialakult gyakorlat, amely azzal az árnyalással biztosított jogegyenlőséget a keresz-

tyén egyházaknak, hogy a mindenkori fejedelem által követett hit mégiscsak elsőbbséget élvezett. A másik pedig Bethlen Gábor azon belátása, hogy eredményes országépítés csakis a belső béke és a külső szabadság biztosítása mellett lehetséges. Így valósulhatott meg, hogy az ő kormányzása alatt nemcsak a három államalkotó nem-

zet, illetve a bevett keresztyén vallások, hanem a keleti hagyományokat követő románság, de még a szélsőségekbe hajló szombatosok és az újra-keresztelők is élvezhették támogatását, és az izraeliták sem szenvedtek hátrányos megkülönböztetés miatt.

Balogh Béla